

PREDLOG ZAKONA

O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O MATURI

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1. Ocena stanja

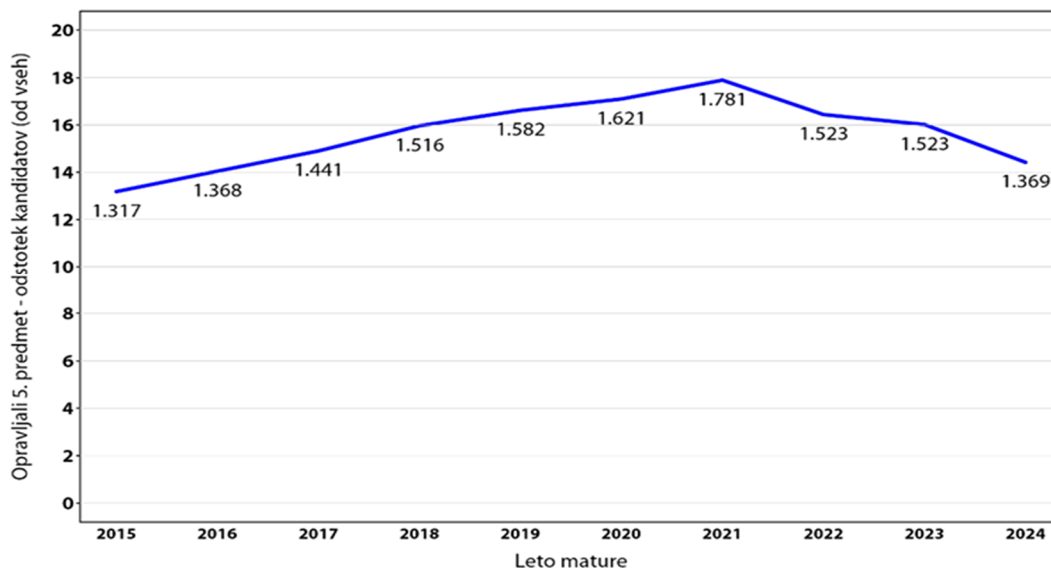
Sprememba ureditve poklicne mature, s katero se kandidatom ponovno omogoča le opravljanje poklicne mature iz štirih predmetov

Z Zakonom o maturi (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 – ZOFVI-K, 37/24 in 47/25; v nadaljnjem besedilu: ZMat) se določajo vsebina splošne in poklicne mature, pravice in obveznosti kandidatov za maturo, sestavo in pristojnosti maturitetnih organov, postopek in način opravljanja mature.

Poklicna matura je zaključni izpit v programih srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja, ki kandidatom omogoča pridobitev srednje strokovne izobrazbe ter nadaljevanje izobraževanja na višjih in visokošolskih strokovnih študijskih programih. Kandidatom z opravljeno poklicno maturo je hkrati omogočen tudi vpis na določene univerzitetne in enovite magistrske študijske programe, če poleg poklicne mature opravijo posamezni izpit splošne mature, kadar je ta določen kot vpisni pogoj posameznega študijskega programa.

Veljavna ureditev omogoča kandidatom poklicne mature opravljanje posameznega izpita splošne mature, kar predstavlja uveljavljen in preizkušen mehanizem prehajanja na univerzitetne in enovite magistrske študijske programe.

Iz Letnega poročila o poklicni maturi 2024 izhaja, da se je število kandidatov, ki pri poklicni maturi opravljajo t. i. peti predmet (posamezni izpit splošne mature), v zadnjem desetletju gibalo v razponu od 1.317 do 1.781 kandidatov.



Slika 1: Število in delež kandidatov poklicne mature s posameznim izpitom iz predmeta splošne mature v zadnjih 10 letih. Delež je računat glede na vse kandidate, ki so opravljali poklicno matura.

Novela Zakona o maturi iz leta 2025 je uvedla novo obliko poklicne mature – poklicno matura iz petih predmetov, ki se prvič izvede v šolskem letu 2030/31. Priprave na izbrano obliko poklicne mature bi se pričele izvajati v šolskem letu 2029/30. Namen spremembe je bil zagotoviti dijakom, ki opravljajo poklicno matura, dovolj široka splošnoizobraževalna znanja za uspešno nadaljevanje študija na univerzitetnih in enovitih magistrskih študijih. Hkrati novela ni odpravila možnosti opravljanja posameznega izpita splošne mature niti ni omejila pristojnosti univerz, da tak izpit še naprej določijo kot pogoj za vpis. To pomeni, da uvedba poklicne mature iz petih predmetov sama po sebi ne zagotavlja odprave obstoječega sistema dodatnih zahtev za vpis na univerzitetne študijske programe. Obstaja možnost, da bodo visokošolski zavodi tudi v prihodnje zahtevali opravljanje določenega predmeta splošne mature, zaradi česar bi se ohranila potreba po pripravi na posamezne izpite splošne mature ter s tem povezana organizacijska bremena.

Uvedba poklicne mature iz petih predmetov bi pomembno posegla v organizacijo. Posebej problematično je dejstvo, da se šole že danes srečujejo s pomanjkanjem učiteljev nekaterih splošnoizobraževalnih predmetov, zato bi izvajanje nove ureditve predstavljalo dodatno sistemsko obremenitev.

Splošna in poklicna matura sta v slovenskem izobraževalnem sistemu dva različna, vendar enakovredno pomembna načina zaključevanja srednješolskega izobraževanja. Njuna temeljna razlika ni v vrednosti ali kakovosti, temveč v namenu, ciljih in kompetencah, ki jih preverjata.

Splošna matura je zaključni izpit gimnazijskega izobraževanja, katerega primarni namen je preverjanje doseganja splošnoizobraževalnih standardov in pripravljenosti za nadaljnji študij na univerzitetni ravni. Temelji na širšem teoretičnem znanju, razvijanju abstraktnega mišljenja, analitičnih sposobnosti in akademskih kompetenc.

Poklicna matura pa je zaključni izpit srednjega strokovnega izobraževanja, ki poleg splošnih znanj preverja tudi strokovne kompetence, povezane s konkretnim poklicnim področjem. Njena posebnost je v povezovanju teoretičnega znanja z uporabo tega znanja v strokovnih in praktičnih situacijah.

V strokovni literaturi s področja pedagogike in primerjalnega izobraževanja velja stališče, da morata biti obe maturi medsebojno primerljivi glede zahtevnosti, ne pa nujno enaki glede vsebine. Gre za koncept ekvivalentnosti, ne identičnosti. To pomeni, da obe preverjata doseganje ravni srednješolskega izobraževanja, vendar skozi različne kompetenčne profile.

Z vidika izobraževalne teorije je pomembno, da med obema maturama obstaja jasna vsebinska razmejitev. Če bi se poklicna matura po obsegu in strukturi splošnoizobraževalnih vsebin preveč približala splošni maturi, bi se zmanjšala njena strokovna identiteta in vloga zaključnega preverjanja strokovnega izobraževanja. Posledično bi se zabrisale tudi razlike med gimnazijskim in strokovnim izobraževanjem, ki imata različne cilje in poslanstvo.

Strokovna izhodišča evropskih politik poklicnega in strokovnega izobraževanja poudarjajo, da mora imeti strokovno izobraževanje lastno identiteto, visoko raven kakovosti in jasno prepoznavne učne izide. Poklicna matura zato ne sme postati zgolj

različica splošne mature, temveč mora ostati samostojen instrument preverjanja znanja in kompetenc, ki jih razvijajo strokovni programi.

Po drugi strani pa mora sistem zagotavljati tudi prehodnost med izobraževalnimi potmi. Dijakom strokovnih programov mora biti omogočeno nadaljevanje študija na univerzitetni ravni, vendar na način, ki hkrati ohranja razlikovanje med posameznimi vrstami izobraževanja. Prav zato je bila ureditev z dodatnim predmetom splošne mature dolgo časa strokovno utemeljena rešitev, saj je omogočala preverjanje dodatnih akademskih kompetenc brez poseganja v temeljno strukturo poklicne mature.

Iz strokovnega vidika je zato mogoče zaključiti, da morata splošna in poklicna matura ostati primerljivi po ravni zahtevnosti, vendar različni po vsebini in namenu. Takšno razmerje omogoča ohranjanje kakovosti obeh izobraževalnih poti, spoštuje različne cilje srednješolskih programov ter hkrati zagotavlja potrebno prehodnost in dostopnost nadaljnega izobraževanja.

Poklicna in splošna matura ne predstavljata hierarhičnega razmerja, temveč dve različni poti preverjanja doseženih kompetenc. Njuna vrednost izhaja iz različnosti ciljev, ne iz njune podobnosti.

Ključno sporočilo spremembe Zakona o maturi je, da enake možnosti ne pomenijo enakih poti. Kakovosten izobraževalni sistem temelji na različnih programih, ki odgovarjajo na različne potrebe posameznikov in družbe, pri čemer mora vsak program ohraniti svojo identiteto, namen in kakovost. Različne poti do znanja niso znak neenakosti, temveč znak kakovostnega in vključujočega izobraževalnega sistema.

Po ocenah ministrstva bi skupni letni stroški izvajanja poklicne mature iz petih predmetov znašali minimalno 6 milijonov evrov letno. Predpostavljena finančna ocena izvedbe poklicne mature iz petih predmetov vključuje upoštevanje enega dodatnega oddelka pri treh predmetih, ki se izvajajo na ravni splošne mature. V primerih, ko ima posamezna šola več kandidatov za poklicno maturo iz petih predmetov, kot jih je mogoče vključiti v en oddelek, se za vsak dodatni oddelek upošteva dodatni strošek, ki izhaja iz razlike v obsegu ur med izvedbo poklicne mature iz štirih predmetov in poklicne mature iz petih predmetov.

Predpostavlja se tudi, da šole, ki izvajajo več programov srednjega strokovnega izobraževanja in poklicno-tehniškega izobraževanja, dijake, vključene v priprave za poklicno maturo iz petih predmetov, pri vseh urah treh predmetov na ravni splošne mature vključujejo v skupne oddelke, s čimer se optimizira izvedba in racionalizira poraba sredstev.

Na podlagi navedenih predpostavk znaša ocenjeni strošek izvedbe poklicne mature iz petih predmetov približno 32.500,00 EUR na letnik na šolo. Če je na šoli več kot en oddelek dijakov, ki se odločijo za poklicno maturo iz petih predmetov, je treba skupnemu strošku prišteti še okvirno 10.000,00 EUR na letnik za vsak dodatni oddelek.

Ministrstvo že sedaj na podlagi vsakoletnih sklepov zagotavlja sredstva za priprave kandidatov poklicne mature na posamezne izpite splošne mature. Ker novela iz leta 2025 ni odpravila možnosti oziroma potrebe po opravljanju posameznih izpitov splošne mature za določene vpisne poti, bi se strošek teh priprav ohranil tudi po uvedbi poklicne mature iz petih predmetov.

S predlagano novelo se tudi od šolskega leta 2030/31 vzpostavlja ureditev poklicne mature iz štirih predmetov, ob hkratnem ohranjanju možnosti opravljanja posameznega izpita splošne mature za kandidate, ki želijo nadaljevati izobraževanje na univerzitetnih in magistrskih študijskih programih.

Hkrati se s predlagano novelo ustrezno uskladijo tudi določbe 53. člena Zakona o visokem šolstvu, ki urejajo vpisne pogoje za študijske programe in prehodna določba, ki določa uveljavitev spremenjenih pogojev za vpis. Veljavna ureditev v Zakonu o visokem šolstvu je bila prilagojena spremembam Zakona o maturi, sprejetim leta 2025, ki so predvidevale opravljanje poklicne mature iz petih predmetov.

Ker se s predlagano novelo Zakona o maturi ureditev poklicne mature iz petih predmetov ukinja in se ponovno vzpostavlja le ena oblika poklicne mature, je treba temu ustrezno prilagoditi tudi določbe Zakona o visokem šolstvu. Predlagana sprememba zagotavlja, da med vpisnimi pogoji za univerzitetne študijske programe in enovite magistrske študijske programe ne bo več mogoče določiti oziroma zahtevati poklicne mature iz petih predmetov.

Gre za nujno sistemsko in normativno uskladitev obeh zakonov, s katero se zagotavlja pravna jasnost, notranja skladnost pravnega reda ter enotna ureditev pogojev za prehajanje iz srednješolskega v visokošolsko izobraževanje.

Uvedba petpredmetne poklicne mature pomeni postopno zabisovanje razlik med splošno in poklicno maturo. S tem se zmanjšuje jasnost izobraževalnega sistema in postavlja pod vprašaj smisel obstoja dveh različnih maturitetnih poti. Če postanejo zahteve poklicne mature primerljive s splošno maturo, se odpira vprašanje, zakaj bi sploh ohranjali dva ločena sistema zaključnega preverjanja znanja.

Temeljno načelo sodobnih evropskih izobraževalnih sistemov ni poenotenje različnih izobraževalnih poti, temveč njihova diferenciacija ob zagotavljanju medsebojne prehodnosti. Različni izobraževalni programi imajo različne cilje, zato morajo imeti tudi ustrezno prilagojene načine zaključevanja izobraževanja. Različnost zaključnih izpitov ne pomeni neenakosti, temveč odraža različne kompetence, ki jih posamezni program razvija.

Veljavna ureditev, uvedena leta 2025, pomeni pomemben odmik od tega načela. Z uvedbo petpredmetne poklicne mature se vsebinske razlike med splošno in poklicno maturo zmanjšujejo, posledično pa se zmanjšuje tudi jasna identiteta srednjega strokovnega izobraževanja. Takšna ureditev odpira vprašanje smiselnosti dveh ločenih maturitetnih sistemov ter zmanjšuje preglednost celotnega sistema zaključevanja srednješolskega izobraževanja.

V zakonodajnem postopku leta 2025 niso bile predstavljene celovite strokovne analize, ki bi nedvoumno dokazovale, da obstoječi sistem z dodatnim predmetom splošne mature ne zagotavlja ustrezne pripravljenosti kandidatov za univerzitetni študij. Prav tako niso bili predstavljeni empirični podatki, ki bi dokazovali, da dijaki s poklicno maturo zaradi sedanje ureditve sistematično slabše napredujejo ali dosegajo slabše študijske rezultate od drugih študentov. Posamezni statistični podatki o uspehu pri maturi sami po sebi ne morejo predstavljati strokovne podlage za tako pomembno sistemsko spremembo.

V razpravi so številni predstavniki srednjih strokovnih šol opozorili, da predlagana ureditev posega v temeljno zasnovo strokovnih izobraževalnih programov. Programi srednjega strokovnega izobraževanja so zasnovani kot celota, v kateri so strokovni predmeti, praktično usposabljanje pri delodajalcih, odprti kurikulum in poklicna matura medsebojno vsebinsko povezani. Sprememba zaključnega izpita zato neizogibno posega tudi v vsebino izobraževalnih programov, njihovo organizacijo in financiranje. Opozorjeno je bilo, da bi bilo zaradi dodatnih splošnoizobraževalnih vsebin nujno poseči v odprti kurikulum, ki danes omogoča prilagajanje programov potrebam gospodarstva,

tehnološkega razvoja in lokalnega okolja. Takšna sprememba bi lahko zmanjšala strokovno kakovost programov in oslabila njihovo odzivnost na potrebe trga dela.

Pomemben pomislek predstavlja tudi organizacijska izvedljivost nove ureditve. Šole opozarjajo na odprta vprašanja normativov, financiranja, zagotavljanja ustreznih kadrovskih pogojev, organizacije dodatnih skupin ter enake dostopnosti nove oblike mature za dijake vseh srednjih strokovnih šol ne glede na njihovo velikost ali geografsko lego. Obstaja nevarnost, da bi bili dijaki manjših oziroma regijsko oddaljenih šol postavljeni v manj ugoden položaj, kar bi bilo v nasprotju z načelom enakih možnosti v izobraževanju.

Posebej pomembno je opozorilo, da matura ne sme postati cilj sama po sebi. Namen zaključnega izpita je preverjanje znanja, pridobljenega skozi celoten izobraževalni proces. Če bi se izobraževalni programi začeli prilagajati predvsem zahtevam nove oblike mature, bi obstajala nevarnost, da bi se težišče izobraževanja premaknilo od kakovostnega in celovitega razvoja strokovnih kompetenc k pripravi na uspešno opravljanje zaključnega izpita. Takšen pristop ni skladen s sodobnimi pedagoškimi načeli, ki poudarjajo razvoj razumevanja, kritičnega mišljenja, ustvarjalnosti in poklicnih kompetenc.

Predlagana novela zato ponovno vzpostavlja ureditev, po kateri poklicna matura ostaja zaključni izpit srednjega strokovnega izobraževanja, dostop do univerzitetnega študija pa je še naprej omogočen z dodatnim predmetom splošne mature. Takšna rešitev ohranja preglednost maturitetnega sistema, spoštuje različne cilje posameznih izobraževalnih programov, varuje identiteto strokovnega izobraževanja ter hkrati zagotavlja odprtost izobraževalnega sistema in možnost nadaljnjega študija za vse motivirane dijake.

Seznanitev Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih z letnim poročilom o splošni maturi

Poklicna matura predstavlja pomemben del sistema izobraževanja odraslih in pomemben kazalnik kakovosti, učinkovitosti ter dostopnosti izobraževalnih programov, ki jih obiskujejo tudi odrasli udeleženci.

V skladu z 27. členom Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih spremlja in ocenjuje stanje ter razvoj izobraževanja odraslih z vidika kakovosti, razvojnih potreb družbe in mednarodne primerljivosti ter obravnava strokovna vprašanja, povezana z delovanjem sistema izobraževanja odraslih.

Letno poročilo o poklicni maturi vsebuje podatke o številu kandidatov, uspešnosti na izpitih, doseganju standardov znanja, primerjavah med posameznimi programi ter drugih kazalnikih kakovosti izvajanja poklicne mature. Ti podatki predstavljajo pomembno strokovno podlago za vrednotenje učinkovitosti izobraževalnih programov za odrasle, zlasti tistih, po katerih kandidati pridobivajo srednjo strokovno izobrazbo in zaključujejo izobraževanje s poklicno maturo.

Obravnava Letnega poročila o poklicni maturi na Strokovnem svetu RS za izobraževanje odraslih strokovno utemeljena in skladna z njegovimi zakonsko določenimi pristojnostmi spremljanja kakovosti ter razvoja sistema izobraževanja odraslih.

Sprememba roka, v katerem lahko kandidati, ki opravljajo poklicno maturo, podajo ugovor na oceno oziroma izračun ocene

Zagovornik načela enakosti in Varuh šlovekovih pravic sta oktobra 2025 na ministrstvo naslovila zahtevo za pojasnilo razlogov za drugačne ureditve vpogledov in ugovorov pri splošni in poklicni maturi. Ministrstvo je v odgovoru v zvezi z domnevno neenakimi možnostmi priprave utemeljenega ugovora kandidatov obeh matur pojasnilo, da bo v okviru priprave naslednjih sprememb Zakona o maturi preučilo možnosti za izenačitev obdobja, v katerem je mogoče vložiti ugovor. Rok za uveljavljanje pravice do ugovora je namreč določen z zakonom, zato morebitna sprememba predmetnega roka ni mogoča brez ustreznega posega v zakon, ki ureja maturo.

Kandidat, ki pristopi k poklicni maturi, je namreč pri vpogledu v dokumentacijo omejen na točno določen dan in uro, pri čemer ne prejme fotokopij dokumentacije, najkasneje naslednji dan pa mu poteče rok za vložitev ugovora. Medtem ima kandidat, ki pristopi k splošni maturi na voljo tri dni, znotraj katerih lahko neomejeno dostopa do svoje dokumentacije in ima na voljo več časa za vložitev ugovora.

Z novelo Zakon o maturi se podaljšuje rok za podajo ugovora na oceno ali izračun toč in zagotavlja enake pravice kandidatom, ki opravljajo splošno in poklicno maturo.

Skrajšanje roka hrambe občutljivih osebnih podatkov o dijakih s posebnimi potrebami in kandidatov, ki opravljajo maturo v dveh delih, s čimer se krepi varstvo njihovih osebnih podatkov in zagotavlja večja skladnost z načelom omejitve hrambe osebnih podatkov.

S spremembo zakona se spremeni rok hrambe podatkov kandidatov s posebnimi potrebami in kandidatov, ki opravljajo maturo v dveh delih. Predlagana sprememba iz trajnega roka hrambe na rok hrambe dveh let temelji na načelih zakonitosti, sorazmernosti in omejitve hrambe osebnih podatkov ter na dejanskih potrebah roka hrambe. Z načelom omejitve hrambe morajo biti osebni podatki hranjeni le toliko časa, kolikor je potrebno za namen, za katerega se obdelujejo. Dokumentacija o usmerjanju dijakov je primarno namenjena zagotavljanju prilagoditev pri maturi. Ko ta namen preneha (zaključek izobraževanja), trajna hramba presega načelo nujnosti.

Gre za občutljive osebne podatke, vključno z zdravstvenimi informacijami, ki zahtevajo višjo raven varstva. Daljša hramba brez stvarne potrebe povečuje tveganja nepooblaščenega dostopa, zlorabe ali nenamernega razkritja ter povečuje upravljavsko odgovornost institucije.

Dveletni rok po izdaji odločbe oziroma po prenehanju njenega izvajanja omogoča:

- reševanje morebitnih pritožb, revizij ali upravnih postopkov,
- vpogled ob prehodih med izobraževalnimi ravni ali pri ponovni usmeritvi,
- preverjanje izvajanja prilagoditev v primeru nadzora ali naknadnih zahtevkov.

Po poteku dveh let praviloma ni več stvarne ali pravne potrebe za dostop do celotne spremljajoče dokumentacije.

Trajno je smiselno hraniti zgolj ključni evidenčni podatek o obstoju in vsebini odločbe (npr. datum izdaje, vrsta usmeritve, obdobje veljavnosti), medtem ko spremljajoča strokovna in zdravstvena dokumentacija nima arhivske ali trajne upravne vrednosti.

1.2. Razlogi za sprejem predloga zakona so:

- odprava ureditve poklicne mature iz petih predmetov, ki bi povzročila pomembne organizacijske in izvedbene težave v srednjih šolah;
- zmanjšanje administrativnih, kadrovskih in organizacijskih obremenitev šol, zlasti zaradi zahtevnega usklajevanja urnikov in pomanjkanja učiteljev;

- preprečitev dodatnega obremenitve dijakov z maturitetnimi obveznostmi, ki ne bi bistveno prispevale k njihovi uspešnosti pri nadaljnjem izobraževanju;
- ohranitev uveljavljenega in preizkušenega modela poklicne mature iz štirih predmetov;
- zagotavljanje prehodnosti na univerzitetne in enovite magistrske študijske programe prek opravljanja ustreznega predmeta splošne mature;
- krepitev varstva osebnih podatkov s skrajšanjem rokov hrambe občutljivih podatkov o dijakih;
- vključitev Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih v seznanitev z letnim poročilom o splošni maturi.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1. Cilji

Temeljni cilj predloga zakona je zagotoviti stabilno, strokovno utemeljeno in dolgoročno vzdržno ureditev poklicne mature, ki bo skladna s cilji srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja ter organizacijsko izvedljiva za šole. Predlog zato ponovno vzpostavlja ureditev poklicne mature iz štirih predmetov, s čimer se ohranja preizkušen model zaključevanja izobraževanja in preprečujejo dodatne organizacijske, kadrovske ter finančne obremenitve izobraževalnega sistema.

Pomemben cilj zakona je tudi ohranitev ustrezne prehodnosti med srednješolskim in terciarnim izobraževanjem. Kandidatom, ki uspešno opravijo poklicno maturo, se še naprej omogoča vpis na univerzitetne in enovite magistrske študijske programe z opravljenim posameznim predmetom splošne mature, kadar je ta določen kot pogoj za vpis. Na ta način se ohranja odprtost izobraževalnih poti ter spodbuja pridobivanje tistih znanj in kompetenc, ki so za uspešen študij na posameznem področju najbolj relevantni.

Predlog zakona hkrati zasleduje cilj učinkovite in gospodarne porabe javnih sredstev ter racionalne organizacije mature. S predlagano ureditvijo se preprečujejo dodatni stroški, povezani z uvedbo poklicne mature iz petih predmetov, ter zagotavlja učinkovito izvajanje nalog šol, Državnega izpitnega centra in drugih institucij, ki sodelujejo pri izvedbi mature.

Predlagana rešitev dodatno obremenjuje dijake strokovnih programov, ki že zdaj opravljajo obsežne strokovne obveznosti, praktično usposabljanje in zaključne izdelke. Namesto da bi krepili kakovost strokovnega izobraževanja, bi jih usmerjali v dodatno splošnoizobraževalno obremenitev, ki ni nujno povezana z njihovimi poklicnimi in kariernimi cilji.

Pomemben argument predstavlja tudi avtonomija srednješolskega prostora. V zadnjih letih se prepogosto srečujemo s težnjo po poenotenju različnih izobraževalnih poti, čeprav sodobni izobraževalni sistemi stremijo k raznolikosti, fleksibilnosti in prepoznavanju različnih talentov. Družba potrebuje tako vrhunsko usposobljene strokovnjake kot tudi akademsko izobražene posameznike. Zato je pomembno, da ostanejo poti do teh ciljev jasno opredeljene in med seboj primerljivo vrednotene.

Nadaljnji cilj zakona je izboljšanje strokovnega spremljanja in razvoja maturitetnega sistema. Zato se določa, da se z letnim poročilom o splošni maturi seznani tudi Strokovni

svet Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, s čimer se krepi vključenost ključnih strokovnih deležnikov v spremljanje kakovosti in razvoj sistema.

Eden izmed pomembnih ciljev zakona je tudi krepitev varstva osebnih podatkov. S skrajšanjem roka hrambe občutljivih osebnih podatkov o dijakih s posebnimi potrebami se zagotavlja večja skladnost z načelom omejitve hrambe osebnih podatkov, izboljšuje varstvo zasebnosti posameznikov ter krepi pravna varnost pri obdelavi osebnih podatkov.

2.2. Načela zakona

Zagotavljanje kakovosti, dostopnosti in prehodnosti izobraževanja

- S ponovno ureditvijo poklicne mature kot mature iz štirih predmetov se ohranja preizkušen in uveljavljen model zaključevanja srednjega strokovnega izobraževanja, ki dijakom omogoča pridobitev ustreznih strokovnih kompetenc.
- Kandidatom se še naprej zagotavlja možnost vpisa na univerzitetne in enovite magistrske študijske programe z opravljenim posameznim predmetom splošne mature, kadar je ta določen kot vpisni pogoji.
- Ureditev spodbuja pridobivanje strokovno relevantnih in za nadaljnji študij potrebnih znanj.

Zagotavljanje izvedljivosti in stabilnosti izobraževalnega sistema

- Ohranitev poklicne mature iz štirih predmetov preprečuje dodatne organizacijske obremenitve srednjih šol, povezane s prilagajanjem predmetnikov, urnikov in izvedbe pouka.
- Predlagana ureditev zmanjšuje potrebo po dodatnih kadrovskih virih, kar je posebej pomembno v razmerah pomanjkanja učiteljev nekaterih predmetov.
- Spremembe prispevajo k stabilnemu in učinkovitemu delovanju sistema srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja.

Večanje učinkovitosti in gospodarnosti

- Z opustitvijo ureditve poklicne mature iz petih predmetov se preprečujejo dodatni stroški, povezani z organizacijo, izvedbo in podporo novemu sistemu mature.
- Predlagana ureditev omogoča racionalnejšo uporabo finančnih, kadrovskih in organizacijskih virov v izobraževalnem sistemu.
- Zakon zasleduje načelo gospodarne porabe javnih sredstev ob hkratnem zagotavljanju kakovostnega izvajanja mature.

Krepitev sodelovanja in celovitosti upravljanja sistema

- Z vključitvijo Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih med organe, ki se seznanijo z letnim poročilom o splošni maturi, se krepi povezanost in informiranost vseh pomembnih deležnikov na področju izobraževanja.
- Sprememba prispeva k celovitejšemu spremljanju kakovosti mature in oblikovanju strokovno utemeljenih razvojnih usmeritev.

Varstvo osebnih podatkov

- S skrajšanjem roka hrambe občutljivih osebnih podatkov o dijakih s posebnimi potrebami se krepi raven varstva osebnih podatkov.
- Predlagana ureditev sledi načelu omejitve hrambe osebnih podatkov in zagotavlja večjo sorazmernost pri obdelavi občutljivih osebnih podatkov.
- Sprememba prispeva k večji pravni varnosti posameznikov in skladnosti z zahtevami varstva osebnih podatkov.

2.3. Poglavitne rešitve

Poglavitne rešitve predlaganih sprememb in dopolnitev predloga zakona so:

Spremembe in dopolnitve zakona se nanašajo predvsem na:

1. spremembo ureditve poklicne mature, s katero se kandidatom ponovno omogoča le opravljanje poklicne mature iz štirih predmetov;
2. seznanitev Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih z letnim poročilom o splošni maturi;
3. lzenačitev roka za ugovor pri splošni maturi za kandidate, ki opravljajo poklicno maturo s kandidati, ki opravljajo splošno maturo;
4. skrajšanje roka hrambe občutljivih osebnih podatkov o dijakih s posebnimi potrebami, s čimer se krepi varstvo njihovih osebnih podatkov in zagotavlja večja skladnost z načelom omejitve hrambe osebnih podatkov.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog ima finančne implikacije v okviru veljavnega proračunskega obdobja. Na podlagi strokovnih ocen bi se poraba proračunskih sredstev za zagotavljanje maturitetnega standarda v prvem letu izvajanja zmanjšala za približno 3.000.000 EUR, v naslednjih letih pa za približno 6.000.000 EUR.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti sredstev v že sprejetem proračunu.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

5.1. Zaključevanje izobraževanja in vpis v terciarno izobraževanje

Sistemi prehodov v državah EU (oz. evropskih državah, tudi nečlanicah EU) so heterogeni (v nekaterih* je tudi znotraj sistema zaslediti heterogenost), enačaje in vzporednic ni mogoče enostavno potegniti:

- Selekcija na osnovi srednješolskih rezultatov: Madžarska, Nemčija, Danska, Belgija, Avstrija, Nizozemska, Poljska, Italija, Luksemburg.
- Selekcija visokošolskih zavodov (sprejemni izpiti): Portugalska, Litva, Latvija, Estonija, Ciper.
- Brez selekcije ob vpisu (ali majhna selekcija): Grčija, Irska, Francija* (op.: izjema so Grande Ecoles), Švedska.
- Dvojna selekcija: Velika Britanija, Španija, Slovaška, Srbija, Norveška, Češka, Islandija, Finska,

Avstrija: ločen visokošolski in univerzitetni sistem, relativno kompleksen način vključevanja na terciarno raven.

Finska: splošno višje sekundarno izobraževanje (lukio) običajno traja tri leta; ob koncu državni maturitetni izpit, t. i. »finska matura«. Uspešno opravljen državni izpit je splošni pogoj za nadaljnji študij na univerzah, visokih šolah in strokovnih inštitutih.

Hrvaška: opravljena državna matura kot splošni vpisni pogoj, visokošolski zavodi lahko izvajajo selekcijo z dodatnimi kriteriji (sprejemni izpiti), sistem je v tranziciji (centralizacija e-vpisa).

Italija: s predpisi določene splošne zahteve za vstop v univerzitetne študijske programe, nacionalni vstopni test za enostopenjske študije (medicina, kirurgija, farmacija, veterina ...), posebni pogoji za študijske programe iz umetnosti.

Madžarska: splošni pogoj je opravljen srednješolski izpit (ekvivalent mature), vpis na dodiplomski študij (doseženo določeno število točk: kombinacija srednješolskih ocen + ocen mature).

Norveška: splošni pogoj/minimalni standard je uspešno zaključeno 3-letno višje srednješolsko izobraževanje (splošno/akademsko) ali zaključeno 3-letno višje srednješolsko izobraževanje (poklicno) + 1 dodatno leto izobraževanja iz splošnih predmetov; dodatne zahteve izražene z minimalnimi dosežki pri 6 osnovnih predmetih (norveščina, angleščina, zgodovina, družboslovje, matematika, naravoslovje). Določeni študijski programi (npr. medicina, inženirstvo) poleg splošnega standarda opredelijo še posebne pogoje.

Švedska: razvejan visokošolski sistem (univerze, univerzitetne visoke šole, visoke šole za umetnost, neodvisni ponudniki visokošolskega izobraževanja). Splošni pogoji za vpis na univerzo: opravljena pripravljalna diploma v višjem sekundarnem izobraževanju ali diploma višjega sekundarnega poklicnega izobraževanja + poseben pripravljalni tečaj; dodatne posebne pogoje določajo univerze.

Učinkovita šolska politika spodbuja pridobivanje temeljnih znanj v osnovni in srednji šoli ter dvig kakovosti znanja in dosežkov, ne pa zgolj širitev vstopnih možnosti v višje stopnje in podaljševanje časa šolanja.

V nadaljevanju je opisana ureditev zaključevanja srednješolskega izobraževanja na Finskem in v Avstriji.

5.1.1. Finska

Na Finskem ne poznajo poklicne mature, kot jo poznamo v Sloveniji. Njihov izobraževalni sistem omogoča dve glavni poti po osnovni šoli: splošno gimnazijo (splošno višje sekundarno izobraževanje), ki se zaključi z državnim maturitetnim izpitom, in poklicno izobraževanje. Uspešno opravljen državni izpit je splošni pogoj za nadaljnji študij na univerzah.

Splošna matura

Dijaki v splošni gimnaziji zaključijo šolanje s splošno maturo, ki omogoča vpis na univerze in visoke šole.

Zaključek poklicnega izobraževanja

Tisti, ki izberejo poklicno izobraževanje, pridobijo poklicno kvalifikacijo, ki jim omogoča vstop na trg dela ali nadaljnje izobraževanje.

Dodatna možnost – kombinacija poklicnega izobraževanja in mature

Dijaki poklicnih šol imajo možnost opravljanja splošne mature ob zaključku poklicnega izobraževanja, če opravijo dodatne gimnazijske predmete. To jim omogoča enakovreden dostop do univerzitetnega izobraževanja.

Finska torej ne pozna ločenega koncepta poklicne mature, a ponuja prilagodljive poti za prehod med poklicnim in akademskim izobraževanjem.

Na Finskem se splošna matura organizira dvakrat na leto, in sicer v:

- spomladanskem roku (marec–april) in
- jesenskem roku (september–oktober).

Dijaki lahko razdelijo opravljanje mature na več izpitnih obdobj (največ treh zaporednih rokov), kar pomeni, da lahko posamezne predmete opravljajo v različnih terminih. Če maturant pri določenem predmetu ne doseže zadovoljive ocene, ima možnost vnovičnega opravljanja izpita v naslednjih rokih. V praksi lahko k izpitu pristopi večkrat, saj ni stroge omejitve glede števila ponovitev. Za tiste, ki zaključujejo poklicno izobraževanje in želijo opraviti maturo, veljajo isti roki in pravila.

5.1.2. Avstrija

Avstrija ima ločena sistema visokošolskega in univerzitetnega študija ter relativno kompleksen način vključevanja na terciarno raven. Prehodnost v univerzitetni študij ni široko odprta, univerze imajo zagotovljene več avtonomije pri odločanju o vpisu kandidatov. Bistveno večji delež študentov kot v univerzitetnih programih študira in diplomira na visokošolskih.

Z maturo se zaključujejo splošnoizobraževalni – gimnazijski programi, kar velja za splošni pogoj za vpis na univerzitetni študij.

V Avstriji obstaja tudi poklicna matura (imenuje se diploma srednje oziroma višje šole), ki omogoča diplomantom dostop do univerzitetnega študija.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMELO SPREJETJE ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic:

Predlog zakona ima pozitivne administrativne posledice z vidika poslovanja javnega sektorja, saj odpravlja zahtevno organizacijo in izvedbo poklicne mature, ki je jo je uveljavila novela Zakona o maturi iz leta 2025.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Ni posledic.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Ni posledic.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Ni posledic.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Zaradi spremembe sistema poklicne mature in opustitve koncepta poklicne mature iz petih predmetov je potrebno ustrezno spremeniti Izhodišča za pripravo programov nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja ter programov srednjega strokovnega izobraževanja, ki jih je Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje sprejel maja 2026.

Veljavna Izhodišča namreč vsebujejo programske rešitve in organizacijske usmeritve, ki temeljijo na predpostavki izvedbe poklicne mature iz petih predmetov. Ker ta podlaga ne velja več, posamezne določbe Izhodišč niso več usklajene z veljavno zasnovo zaključevanja srednjega strokovnega izobraževanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Ni posledic.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeta rešitev se začne uporabljati z dnem uveljavitve novele zakona, ki jo sprejme Državni zbor Republike Slovenije.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Ni posledic.

7. Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki. Predlog zakona je bil pripravljen znotraj ministrstva.

8. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

Gradivo je bilo dne 10. 7. 2026 objavljeno na E-demokraciji.

9. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

- dr. Borut Rončević, minister, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino,
- Mojca Škrinjar, državna sekretarka, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino;
- Alenka Helbl, direktorica Direktorata za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino;
- Aleksandar Sladojević, vodja Sektorja za srednje šolstvo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in mladino.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o maturi (Uradni list RS, št. 1/07 – uradno prečiščeno besedilo, 46/16 – ZOFVI-K, 37/24 in 47/25) se besedilo 3. člena spremeni tako, da se glasi:

»Poklicna matura je državni izpit.

S poklicno maturo kandidati dokazujejo doseganje standardov znanj, ki so določeni s cilji izobraževalnih programov srednjega strokovnega izobraževanja, poklicno-tehniškega izobraževanja, poklicnega tečaja ter usposobljenost za visokošolski študij.

Poklicna matura je oblika zaključnega izpita. Z opravljeno poklicno maturo kandidat pridobi srednjo strokovno izobrazbo.

Poklicna matura se opravlja iz štirih predmetov, od tega iz dveh predmetov skupnega dela in dveh predmetov izbirnega dela (v nadaljnjem besedilu: predmeti poklicne mature).«.

2. člen

V 7. členu se naslov spremeni tako, da se glasi: »(predmeti skupnega dela poklicne mature)«.

V prvem odstavku se v napovednem stavku za besedo »mature« črta besedilo »iz štirih predmetov«. V prvem stavku tretjega odstavka se za besedo »mature« črta besedilo »iz štirih predmetov«.

3. člen

Črta se 7.a člen.

4. člen

V 8. členu se naslov spremeni tako, da se glasi: »(predmeti izbirnega dela poklicne)«.

V prvem odstavku se v napovednem stavku za besedo »mature« črta besedilo »iz štirih predmetov«.

5. člen

Črta se 8.a člen.

6. člen

V 12. členu se v šesti alineji za besedilom »Strokovnemu svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje« dodata vejica in besedilo »Strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih«.

7. člen

V 25. členu se za besedilom »poklicno maturo« črta besedilo »iz petih predmetov«.

8. člen

Besedilo 39. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Kandidat je opravil poklicno maturo, če je pri vseh maturitetnih predmetih dosegel pozitivno oceno.

Ne glede na prejšnji odstavek, šolska maturitetna komisija za poklicno maturo kandidatu, ki je pri enem predmetu dosegel vsaj 80% točk, potrebnih za pozitivno oceno, določi oceno tega izpita zadostno (2), če je pri vsakem od preostalih predmetov dosegel oceno najmanj dobro (3).«.

9. člen

V 52. členu se v prvem odstavku besedilo »v treh dneh« nadomesti z besedilom »najkasneje naslednji dan«.

V drugem odstavku se besedilo »najkasneje naslednji dan« nadomesti z besedilom »v treh dneh«.

10. člen

V 57. členu se za prvi odstavek doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Podatke o kandidatih s posebnimi potrebami in kandidate, ki opravljajo maturo v dveh delih, Državni izpitni center hrani še dve leti po izdaji odločbe pristojne državne komisije.«.

Drugi odstavek 57. člena postane tretji odstavek.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

11. člen

(spremembe Zakona o visokem šolstvu)

V Zakonu o visokem šolstvu (Uradni list RS, št. 56/25) se:

- 53. člen spremeni, tako da se glasi:

»53. člen
(pogoji za vpis)

(1) V študij po univerzitetnem študijskem programu in po enovitem magistrskem študijskem programu se lahko vpiše, kdor je opravil splošno maturo.

(2) V študij po univerzitetnem študijskem programu in po enovitem magistrskem študijskem programu se lahko vpiše tudi, kdor je opravil poklicno maturo po ustreznem programu za pridobitev srednje strokovne izobrazbe z ustreznega strokovnega področja in izpit iz enega od predmetov splošne mature. Nabor strokovnih področij in predmet splošne mature določi visokošolski zavod s študijskim programom.

(3) V študij po visokošolskem strokovnem študijskem programu se lahko vpiše, kdor je opravil poklicno maturo, lahko pa tudi, kdor je opravil splošno maturo.

(4) S študijskim programom se lahko kot pogoj za vpis določijo tudi posebne nadarjenosti, psihofizične sposobnosti oziroma sprejemni izpiti.

(5) Visokošolski zavod lahko kot pogoj za vpis v študijski program iz prvega oziroma drugega odstavka tega člena določi en predmet splošne mature ali ustrezna predhodna znanja.

(6) Visokošolski zavod lahko kot pogoj za vpis v študijski program iz tretjega odstavka tega člena določi tudi ustrezna predhodna znanja.

(7) Umetniška akademija lahko s svojim študijskim programom določi, da se v študij vpiše tudi, kdor ne izpolnjuje pogojev za vpis iz tega člena, izkazuje pa izjemno umetniško nadarjenost.«;

- črta 200. člen.

12. člen **(začetek veljavnosti)**

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

I. OBRAZLOŽITVE:

K 1. členu

S predlagano spremembo 3. člena se opredeljuje poklicna matura kot državni izpit in oblika zaključnega izpita v programih srednjega strokovnega izobraževanja, poklicno-tehniškega izobraževanja in poklicnega tečaja. Ključna sprememba je določitev, da se poklicna matura opravlja iz štirih predmetov, in sicer iz dveh predmetov skupnega dela ter dveh predmetov izbirnega dela.

Sprememba je potrebna zaradi opustitve ureditve poklicne mature iz petih predmetov, ki je bila uvedena z novelo zakona, vendar se v praksi ni začela izvajati.

Predlagana rešitev ohranja dosedanje zasnovi poklicne mature, ki je v slovenskem izobraževalnem prostoru uveljavljena, preizkušena in omogoča preverjanje doseganja standardov znanja, določenih v izobraževalnih programih, ter usposobljenosti kandidatov za nadaljnje izobraževanje.

K 2. členu

Gre za redakcijsko uskladitev naslova 7. člena in njegovega besedila z novo ureditvijo poklicne mature.

Ker se opušta ureditev poklicne mature iz petih predmetov, določba ne potrebuje več razlikovanja med skupnim delom poklicne mature iz štirih oziroma petih predmetov. Zato se iz besedila črta navedba o opravljanju poklicne mature iz štirih predmetov, naslov člena pa se ustrezno poenostavi.

K 3. členu

Predlaga se črtanje 7.a člena, ki ureja predmete skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov.

Ker predlog zakona ukinja koncept poklicne mature iz petih predmetov, navedena določba postane brezpredmetna in je zato ni več potrebno ohranjati v zakonu.

K 4. členu

S spremembo naslova 8. člena in črtanjem sklica na poklicno maturo iz štirih predmetov se zagotavlja terminološka in sistemska uskladitev z novo ureditvijo zakona.

Določba po spremembi zgolj opredeljuje predmete izbirnega dela poklicne mature ne glede na število predmetov, saj to vprašanje ureja že 3. člen zakona.

K 5. členu

Predlaga se črtanje 8.a člena, ki ureja predmet izbirnega dela poklicne mature iz petih predmetov.

Ker se ukinja možnost opravljanja poklicne mature iz petih predmetov, tudi predmetna ureditev dodatnega izbirnega predmeta ni več potrebna. Črtanje določbe prispeva k večji preglednosti in notranji skladnosti zakonskega besedila.

K 6. členu

S predlagano dopolnitvijo 12. člena se določa, da Državna komisija za poklicno maturo svoje letno poročilo poleg Strokovnemu svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje posreduje tudi Strokovnemu svetu Republike Slovenije za izobraževanje odraslih.

Poklicno maturo opravljajo tudi kandidati, vključeni v izobraževanje odraslih. Podatki o številu kandidatov, uspešnosti, doseganju standardov znanja in drugih kazalnikov kakovosti predstavljajo pomembno strokovno podlago za spremljanje stanja in razvoja izobraževanja odraslih. Seznanitev Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih z

letnim poročilom zato prispeva k učinkovitejšemu izvrševanju njegovih zakonskih pristojnosti na področju spremljanja kakovosti in razvoja sistema izobraževanja odraslih.

K 7. členu

Sprememba 25. člena je posledica opustitve poklicne mature iz petih predmetov.

Ker zakon po novem ne predvideva več takšne oblike poklicne mature, se iz določbe črta sklicevanje nanjo. Gre za uskladitev zakonskega besedila z novo sistemsko ureditvijo.

K 8. členu

S spremembo 39. člena se na novo urejajo pogoji za uspešno opravljeno poklicno maturo.

V prvem odstavku se jasno določa pravilo, da kandidat opravi poklicno maturo, če pri vseh predmetih doseže pozitivno oceno. V drugem odstavku pa se ohranja možnost tako imenovane pogojne pozitivne ocene pri enem predmetu. Kandidatu se lahko ocena iz enega predmeta določi kot zadostna (2), če doseže najmanj 80 odstotkov točk, potrebnih za pozitivno oceno, in obenem pri vseh preostalih predmetih doseže najmanj oceno dobro (3).

Predlagana rešitev ohranja institut, ki omogoča upoštevanje kandidatove celostne uspešnosti in preprečuje nesorazmerne posledice zaradi manjšega odstopanja od praga pozitivne ocene pri enem predmetu, ob hkratnem zagotavljanju ustrezne ravni znanja pri vseh ostalih predmetih. Ostale določbe vezane na poklicno maturo iz petih predmetov se brišejo, ker zakon ne predvideva več takšne oblike poklicne mature.

K 9. členu

S predlagano spremembo prvega in drugega odstavka 52. člena se spreminjata roka za uveljavljanje pravice do vpogleda v izpitno dokumentacijo in za vložitev ugovora na način izračuna izpitne ocene ali na oceno.

Rok za vložitev zahteve za vpogled v izpitno dokumentacijo se skrajšuje s treh dni po objavi rezultatov na najpozneje naslednji dan po objavi rezultatov. Hkrati se rok za vložitev obrazloženega pisnega ugovora po opravljenem vpogledu podaljšuje z dosedanjega enega dne na tri dni. Kandidatu se tako zagotavlja dovolj časa za natančno proučitev izpitne dokumentacije.

K 10. členu

Predlaga se dopolnitev 57. člena z novim drugim odstavkom, ki določa krajši rok hrambe podatkov o kandidatih s posebnimi potrebami ter kandidatih, ki maturo opravljajo v dveh delih.

Državni izpitni center bo navedene podatke hranil še dve leti po izdaji odločbe pristojne državne komisije. Gre za podatke, ki so neposredno povezani z uveljavljanjem posebnih pravic kandidatov oziroma s posebnim načinom opravljanja mature, zato je njihova hramba za določeno obdobje po zaključku postopka nujna za zagotavljanje pravne varnosti vseh udeležencev postopka. Obstoječi drugi odstavek se zaradi dopolnitve ustrezno preštevilči v tretji odstavek.

K 11. členu

Predlagana sprememba 53. člena Zakona o visokem šolstvu je neposredno povezana s spremembo Zakona o maturi, s katero se ukinja poklicna matura iz petih predmetov in ponovno vzpostavlja ureditev ene oblike poklicne mature.

Veljavno besedilo 53. člena je bilo oblikovano na podlagi zakonske rešitve iz leta 2025, ki je predvidevala poklicno maturo iz petih predmetov kot enega od možnih pogojev za vpis v določene študijske programe. Ker se ta oblika poklicne mature s predlagano

novelo ukinja, je treba temu ustrezno prilagoditi tudi vpisne pogoje v visokošolskem izobraževanju.

Predlagana sprememba zagotavlja usklajenost sistema vpisa v visoko šolstvo z veljavno ureditvijo poklicne mature.

Predlaga se črtanje 200. člena Zakona o visokem šolstvu.

Navedeni člen vsebuje prehodno ureditev, povezano z uvedbo poklicne mature iz petih predmetov in z njo povezanimi vpisnimi pogoji v visokošolske študijske programe. Ker se s predlagano novelo Zakona o maturi koncept poklicne mature iz petih predmetov opušča, prehodne določbe, vezane na njeno uvedbo in izvajanje, izgubijo svoj namen in pravno podlago.

Črtanje določbe je zato potrebno zaradi zagotavljanja notranje skladnosti Zakona o visokem šolstvu ter odprave norm, ki po ukinitvi poklicne mature iz petih predmetov ne bodo več imele pravnih učinkov.

K 12. členu

Določen je začetek veljavnosti in uporabe zakona. Zakon se bo začel uporabljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

3. člen (poklicna matura)

Poklicna matura je državni izpit.

S poklicno matico kandidati dokazujejo doseganje standardov znanj, ki so določeni s cilji izobraževalnih programov srednjega tehniškega in drugega strokovnega izobraževanja, poklicno-tehniškega izobraževanja in poklicnega tečaja.

Poklicna matura je oblika zaključnega izpita. Z opravljeno poklicno matico kandidat pridobi srednjo strokovno izobrazbo.

Poklicna matura se lahko opravlja v dveh oblikah:

- poklicna matura iz štirih predmetov, od tega iz dveh predmetov skupnega dela poklicne mature in dveh predmetov izbirnega dela poklicne mature ali
- poklicna matura iz petih predmetov, od tega iz treh predmetov skupnega dela splošne mature iz prve alineje prvega odstavka in drugega odstavka 7.a člena tega zakona v skladu z določbami, ki veljajo za splošno matico, temeljnega strokovnoteoretičnega predmeta ter enega predmeta izbirnega dela.

S poklicno matico iz prve alineje prejšnjega odstavka kandidati dokazujejo usposobljenost za višji in visokošolski strokovni študij, s poklicno matico iz druge alineje prejšnjega odstavka pa tudi usposobljenost za tiste univerzitetne in enovite magistrske študije, ki vpis s poklicno matico s petimi predmeti omogočajo v svojih študijskih programih.

7. člen (predmeti skupnega dela poklicne mature iz štirih predmetov)

Predmeti skupnega dela poklicne mature iz štirih predmetov so:

- slovenščina,
- izpit iz temeljnega strokovno-teoretičnega predmeta.

Na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost je v šolah z italijanskim učnim jezikom predmet skupnega dela poklicne mature iz štirih predmetov namesto slovenščine italijanščina, na območjih kjer živi madžarska narodna skupnost pa lahko kandidat izbere slovenščino ali madžarščino.

Predmeti skupnega dela poklicne mature iz štirih predmetov so obvezni za vse kandidate. Temeljni strokovno-teoretični predmet kot predmet skupnega dela poklicne mature iz štirih predmetov določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

7.a člen (predmeti skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov)

Predmeti skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov so:

- slovenščina, matematika in tuj jezik na ravni splošne mature,
- izpit iz temeljnega strokovnoteoretičnega predmeta.

Na območjih, kjer živi italijanska narodna skupnost, je v šolah z italijanskim učnim jezikom predmet skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov namesto

slovenščine italijanščina, na območjih, kjer živi madžarska narodna skupnost, pa lahko kandidat izbere slovenščino ali madžarščino.

Predmeti skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov so obvezni za vse kandidate, ki opravljajo poklicno matura iz petih predmetov. Temeljni strokovnoteoretični predmet kot predmet skupnega dela poklicne mature iz petih predmetov določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

8. člen **(predmeti izbirnega dela poklicne mature iz štirih predmetov)**

Predmeti izbirnega dela poklicne mature iz štirih predmetov so:

- matematika ali tuj jezik,
- izdelek, storitev, seminarska naloga z zagovorom ali izpit iz predmeta oziroma vsebine (v nadaljnjem besedilu: četrti predmet poklicne mature).

Tuje jezike kot predmet izbirnega dela poklicne mature iz štirih predmetov določi Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje na predlog Državne komisije za poklicno matura.

Četrti predmet poklicne mature iz štirih predmetov določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje na predlog Državne komisije za poklicno matura.

8.a člen **(predmet izbirnega dela poklicne mature iz petih predmetov)**

Predmet izbirnega dela poklicne mature iz petih predmetov je izdelek, storitev, seminarska naloga z zagovorom ali izpit iz predmeta oziroma vsebine.

Predmet iz prejšnjega odstavka določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje na predlog Državne komisije za poklicno matura.

12. člen **(pristojnosti Državne komisije za splošno matura)**

Državna komisija za splošno matura obravnava strokovna vprašanja v zvezi s splošno matura ter v okviru svojih pooblastil vodi strokovno pripravo splošne mature in spremlja njeno izvedbo. Pri tem:

- na predlog Državnega izpitnega centra imenuje državne predmetne komisije za splošno matura;
- uskladi in predloži Maturitetni izpitni katalog za splošno matura ter predmetne izpitne kataloge za splošno matura Strokovnemu svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje;
- daje mnenje k predlogu izobraževalnih programov za gimnazije in k predlogu izobraževalnega programa za maturitetni tečaj;
- usklajuje strokovno delo državnih predmetnih komisij za splošno matura;
- določi način in postopek varovanja podatkov in gradiv, ki so označeni kot izpitna tajnost;
- sprejema letno poročilo za splošno matura, ki ga najkasneje do 1. decembra tekočega leta predloži ministru, Strokovnemu svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje in univerzam ter samostojnim visokošolskim zavodom;
- obravnava in odloča o pritožbah kandidatov in ugovorih na oceno v skladu s pristojnostmi;

- imenuje izvedence za obravnavo ugovorov na ocene in pripravi navodila za njihovo delo;
- opravlja druge naloge v skladu z zakonom in drugimi predpisi.

25. člen **(opravljanje posameznega izpita splošne mature)**

Izpite iz posameznih predmetov splošne mature lahko opravlja kandidat, ki je že opravil splošno maturo ali poklicno maturo iz petih predmetov oziroma kandidat, ki opravlja poklicno maturo iz petih predmetov, ter kandidat, ki mu je bilo spričevalo, pridobljeno v tujini, vrednoteno kot maturitetno spričevalo, če so ti predmeti pogoj za vpis v visokošolski študijski program oziroma se upoštevajo pri izbiri kandidatov za vpis v tak program.

39. člen **(opravljena poklicna matura)**

Kandidat je opravil poklicno maturo iz štirih predmetov, če je pri vseh maturitetnih predmetih poklicne mature iz štirih predmetov dosegel pozitivno oceno.

Ne glede na prejšnji odstavek šolska maturitetna komisija za poklicno maturo kandidatu, ki je opravljal poklicno maturo iz štirih predmetov in je pri enem predmetu dosegel vsaj 80 % točk, potrebnih za pozitivno oceno, določi oceno tega izpita zadostno (2), če je pri vsakem od preostalih treh predmetov dosegel oceno najmanj dobro (3).

Ne glede na prvi odstavek tega člena šolska maturitetna komisija za poklicno maturo kandidatu, ki je opravljal poklicno maturo iz petih predmetov in pri matematiki ali tujem jeziku ni dosegel pozitivne ocene, pri enem izmed ostalih štirih predmetov pa je dosegel vsaj 80 % točk, potrebnih za pozitivno oceno, določi oceno tega izpita zadostno (2), če je pri vsakem od preostalih treh predmetov dosegel oceno najmanj dobro (3) in s tem prizna uspešno opravljeno poklicno maturo iz štirih predmetov.

Kandidat je opravil poklicno maturo iz petih predmetov, če je pri vseh maturitetnih predmetih poklicne mature iz petih predmetov dosegel pozitivno oceno.

Ne glede na prejšnji odstavek šolska maturitetna komisija za poklicno maturo kandidatu, ki je opravljal poklicno maturo iz petih predmetov in je pri enem predmetu dosegel vsaj 80 % točk, potrebnih za pozitivno oceno, določi oceno tega izpita zadostno (2), če je pri vsakem od preostalih štirih predmetov ocenjen pozitivno in je vsaj pri dveh izmed njih dosegel oceno najmanj dobro (3).

52. člen **(vpogled v izpitno dokumentacijo in ugovor na oceno)**

Kandidat lahko v treh dneh po objavi rezultatov zahteva, da mu šola omogoči vpogled v izpitno dokumentacijo (izpitno polo, list za odgovore, ocenjevalni list, točkovnik in navodila za ocenjevanje) in način izračuna izpitne ocene.

Kandidat lahko najkasneje naslednji dan po vpogledu v izpitno dokumentacijo vloži obrazložen pisni ugovor na način izračuna izpitne ocene ali na oceno na šolsko maturitetno komisijo za poklicno maturo.

Šolska maturitetna komisija za poklicno maturo odloči o ugovoru kandidata na oceno na podlagi mnenja komisije, ki jo imenuje predsednik šolske maturitetne komisije za poklicno maturo v 15 dneh po prejemu vloge.

Če je ugovor upravičen, se ocena popravi. Odločitev šolske maturitetne komisije za poklicno maturo je dokončna.

57. člen (shranjevanje evidenc)

Osební podatki kandidatov iz evidence kandidatov, ki opravljajo splošno oziroma poklicno maturo in iz evidence kandidatov, ki opravljajo zaključni izpit, se hranijo trajno. Osební podatki zunanjih ocenjevalcev iz evidence zunanjih ocenjevalcev in evidence članov Državnih komisij za splošno oziroma poklicno maturo in članov državnih predmetnih komisij za splošno oziroma poklicno maturo se hranijo pet let po izteku zadnje pogodbe o sodelovanju z Državnim izpitnim centrom oziroma pet let po izteku mandata.

53. člen (pogoji za vpis)

(1) V študij po univerzitetnem študijskem programu in po enovitem magistrskem študijskem programu se lahko vpiše, kdor je opravil splošno maturo ali kdor je opravil poklicno maturo iz petih predmetov po ustreznem programu za pridobitev srednje strokovne izobrazbe z ustreznega strokovnega področja. Nabor strokovnih področij določi visokošolski zavod sam.

(2) V študij po visokoškolskem strokovnem študijskem programu se lahko vpiše, kdor je opravil poklicno maturo, lahko pa tudi, kdor je opravil splošno maturo.

(3) S študijskim programom se lahko kot pogoj za vpis določijo tudi posebne nadarjenosti, psihofizične sposobnosti oziroma sprejemni izpiti.

(4) Visokošolski zavod lahko kot pogoj za vpis v študijski program iz prvega odstavka tega člena določi enega ali dva izbirna predmeta splošne mature ali ustrezna predhodna znanja.

(5) Visokošolski zavod lahko kot pogoj za vpis v študijski program iz drugega odstavka tega člena določi tudi ustrezna predhodna znanja.

(6) Umetniška akademija lahko s svojim študijskim programom določi, da se v študij vpiše tudi, kdor ne izpolnjuje pogojev iz prvega, drugega, četrtega ali petega odstavka tega člena, izkazuje pa izjemno umetniško nadarjenost.

200. člen (uveljavitev spremenjenih pogojev za vpis)

Določbe prvega odstavka 53. člena tega zakona se začnejo uporabljati za razpis za vpis za študijsko leto 2031/2032. Do takrat se v študij po univerzitetnem študijskem programu in po enovitem magistrskem študijskem programu lahko vpiše, kdor je opravil splošno maturo ali kdor je opravil poklicno maturo po ustreznem programu za pridobitev srednje strokovne izobrazbe z ustreznega strokovnega področja ter izpit iz enega od predmetov mature. Nabor strokovnih področij in predmet splošne mature določi visokošolski zavod sam.